

65 il səhnədə...

Doxsan illik ömrünün altmış beş ili teatr sənətinə bağlı keçdi. Bu illər ərzində yüzlərlə tamaşada, onlarla filmdə oynadığı rollarla yaratıcılığı zənginləşdi. Xalq artisti Muxtar Avşarov özünəməxsus üslubu, dəst-xəti ilə bir daha göstərdi ki, yalnız əsas deyil, epizodik rollar oynamaqla da tamaşaçıların diqqətini çəkən, sevilən aktyor olmaq, teatr və kino sənətində əbədi iz qoymaq mümkündür...

O, 1914-cü ilin fevralında İrəvan şəhərində dünyaya gəldi. Uşaq ikən çox böyük faciələrin şahidi oldu. 1918-ci ildə ermənilərin törətdikləri soyqırımı nəticəsində Muxtar Avşarov da qohum-qardaşlarını itirdi. Dəhşətli faciələrdən qurtula bilən ailə üzvləri ilə birlikdə Türkiyəyə üz tutdu. Bir müddət sonra Gəncə şəhərinə gəldilər.

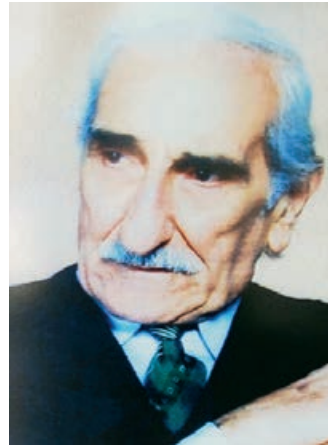
Doqquzuncu sinfi bitirdikdən sonra babasının məsləhəti ilə Bakıya gəlib sənət məktəbində təhsil almağa başladı. Vaxt tapdıqca Dəmiryolların Mədəniyyət evində fəaliyyət göstərən Ağasəlim Manafının dram dərnəyinə gəldi. Hazırlanan tamaşalarda rol alır, aktyor kimi səhnəyə çıxırdı. Sonra həmin dərnəyə Ülvi Rəcəb rəhbərlik etdi. Görkəmli aktyor ilk olaraq, "Namus" pyesini tamaşaya qoydu. Pyesdəki Sumbat rolunu Muxtar Avşarova tapşırırdı. Ülvi Rəcəb Muxtar Avşarovun teatr sənətində ilk müəllimi oldu.

Sənət məktəbini 1933-cü ildə bitirdi, Gəncəyə döndü. Maşinist köməkçisi işləməyə başladı. Həmin vaxtlar həm də teatra gedir, aktyorluq fəaliyyətini davam etdirirdi. Rza Sarabski, Həbib İsmayılov kimi rejissorların hazırladıkları bir sıra tamaşada baş rolları Muxtar Avşarov ifa edirdi.

1936-cı ildə yeni yaranmış siyasi şöbə tərəfindən Moskvaya iki aylıq mədəni-maarif kursuna göndərildi. Həmin kursu bitirib yenidən Gəncəyə qayıtdı. Gəncə Mədəniyyət evində kütləvi işçi təyin olundu. Bir müddət sonra Gəncə Dövlət Dram Teatrına dəvət edildi. Peşəkar səhnəyə ilk dəfə "Ölümlər" tamaşasında Hacı Kazım rolunda çıxdı. Sonralar "Vaqif", "Nəsrəddin şah", "Yaşar", "1905-ci ildə", "Almaz" tamaşalarında oynadı.

Həyatının coşqun, arzularla dolu günlərini yaşayan gənc "NKVD"-də (Xalq Daxili İşlər Komissarlığı) onun əleyhinə materiallar toplandıqından xəbərsiz idi... Böyük Vətən müharibəsi başlanandan üç gün sonra Muxtar Avşarov siyasi əqidəsinə görə həbs olundu. Onu Gəncənin adının dəyişdirilərək "Kirovabad" adlandırılmasına və Gəncə Dövlət Dram Teatrına Lavrenti Beriyanın adının verilməsinə etiraz etməkdə günahlandırdılar.

Həbsxanada qaldığı beş il ərzində ərizələr yazaraq müvafiq ünvalara göndərirdi. Nəhayət, azadlığa çıxdı. Muxtar Avşarovun geri dönüşü ilə Gəncə teatrı "Eşq və intiqam" əsərini tamaşaya qoydu, əsas rolunu oynamaq ona həvalə olundu. Lakin tamaşanın ertəsi günü Muxtar Avşar

rovu yenidən teatrdan azad etdilər. İllərlə doğma səhnəyə həsrət qalan aktyor ailəsini dolandırmaq üçün ən çətin işlərdə çalışdı. SSRİ-nin rəhbəri Stalinin ölümündən sonra yenidən sevdiyi sənətə qayıtdı. Gəncə Teatrında fəaliyyətini davam etdirdi. 1960-cı ildə Cəfər Cabbarlı adına Gəncə Dram Teatrındakı uğurlu fəaliyyətinə görə o, Əməkdar artist fəxri adına layiq görüldü.

İstedadlı aktyor 1968-ci ildə Azərbaycan Dövlət Akademik Dram Teatrına dəvət olundu.

Muxtar Avşarovun yaratıcılığında kino sənəti də mühüm yer tutdu. O, "Yenilməz batalyon", "Dəli Kür", "Sevil", "Ulduzlar sönmür", "Gün keçdi", "Axırıncı aşırım", "Gilas ağacı", "Xatirələr sahili", "Tütək səsi", "Sarıköynəklə Valehin Nağılı", "Ad günü", "Arxadan vurulan zərbə", "Babamızın babasının babası", "Birisigün, gecəyarısı", "Cin mikrorayonda", "Qanlı zəmi", "Qızıl uçurum", "Etiraf", "Gözlə məni",

"Qara gölün cəngavərləri", "Qəm pəncərəsi", "Kişi sözü", "İşarəni dənizdən gözləyin", "Qətl günü", "Hacı Qara", "Güllələnmə təxirə salınır" və başqa filmlərdə bir-birindən maraqlı rollar canlandırdı.

Muxtar Avşarovu 1989-cu ildə "yenidənqurma" dövrünün qərarlarına uyğun olaraq yaşlı aktyor kimi işdən çıxardılar. 1992-ci ildə Xalq artisti Amaliya Pənahova Bakı Bələdiyyə Teatrını yaratdı. Qocaman aktyor Muxtar Avşarovu həmin teatra dəvət etdi. Teatrdə işlədiyi müddətdə "Nadir şah", "Dönüş" və bir çox tamaşalarda maraqlı rollarla səhnəyə çıxdı.

1996-cı ildə Mədəniyyət Fondu nəzdində "Sönməyən ulduzlar" teatrı fəaliyyətə başladı. Həmin teatrdə rejissor işləyən Məmmədkaşım Kazımov Muxtar Avşarovu da bu teatra dəvət etdi. "Solğun çiçəklər" tamaşasındakı Əbdül əmi rolunu ona həvalə olundu.

2002-ci il oktyabrın 2-də Muxtar Avşarov Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərdi təqaüdünə, elə həmin ilin noyabrın 7-də isə Bakı Bələdiyyə Teatrının 10 illik yubileyi ilə əlaqədar Xalq artisti fəxri adına layiq görüldü.

Muxtar Avşarov 2004-cü ilin dekabrında dünyasını dəyişdi. Aktyor lent yazılarının yaddaşına köçürülmüş tamaşalarda və filmlərdə oynadığı rollarla hər zaman xatırlanacaq.

*Zöhrə FƏRƏCOVA,
"Azərbaycan"*